

SAL I XEIXA

PUBLICACIÓ MENSUAL DEL TERME DE SANTANYÍ - ANY II - Núm. 22 - Abril 86 - P.V.P. 100 Ptes.

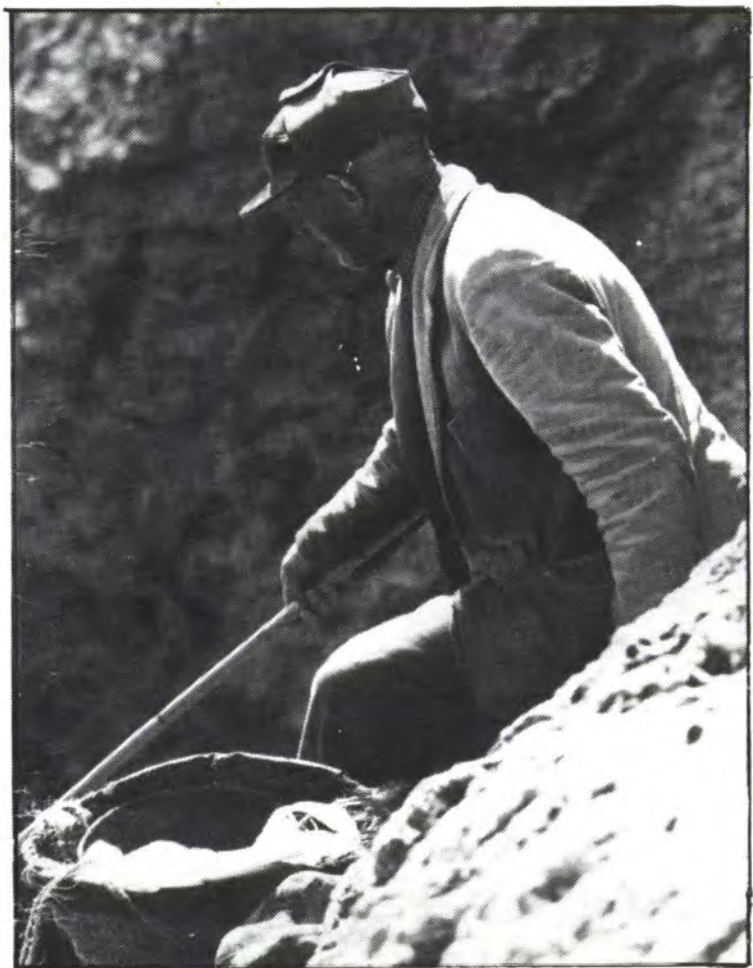

**EN
DAMIÀ
"FERRER"**

I

**L'AMO EN
MIQUEL
"GUSTINA"**

**dos llombarders,
veterans de la
pesca amb
canya**

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a: CAMP I PLATJA

Barbarisme Forma correcta

ABONAR	adobar, femar
CENTENO	sègol
FIERA	fera
GANADER	ramader
GANADO	bestiar
ISLA	illa
MONTANYA	muntanya
PAJARO	aucell
PLAIA	platja
RED	xarxa, filat
SOMBRA	ombra
VERANEIG	estiuèig

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

SOLUCIONS

PASSATEMPS

Maria del Mar Pons

MOTS ENCREUATS

Horizontals:

- 1.-Catalina Ll.
- 2.-A.R. Ungla
- 3.-Llebre. Aoc.
- 4.-E.N. Ocells
- 5.-Noces. Illes.
- 6.-Drassana. Te.
- 7.-A.R.O. Em. At.
- 8.-Re. Es. SP.
- 9.-Is. L.P.E. Am.
- 10.-Calla. Goma.
- 11.-Tasses.As.C.

Verticals:

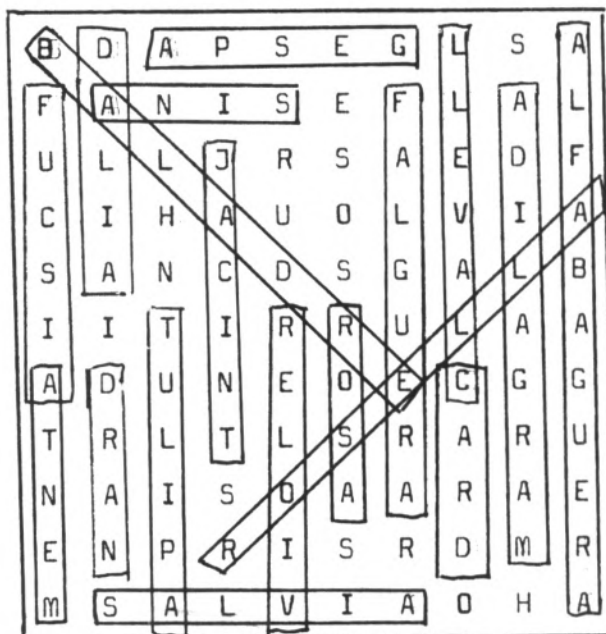
- 1.-Calendari. T.
- 2.-A. L. Or. Esca.
- 3.-Trencar. As.
- 4.-A.B. Es. Ells.

- 5.-L. Rossos. Le.
- 6.-I. Ec. A. Pas.
- 7.-Nu. Eines.
- 8.-An. Llampega.
- 9.-Gall. Os.
- 10.-Lloseta. Am.
- 11.-Lac. Set. Mac.

SOPA DE LLETRES

Baladre
Rosella
Anís
Alfabaguera
Violer
Clavell
Dàlia
Nard
Fúcsia
Jacint
Rosa

Margalida
Falguera
Sàlvia
Tulipà
Menta
Card
Gespa

SAL I XEIXA

**PUBLICACIO MENSUAL
DEL TERME DE
SANTANYI.**

Dep. Legal PM-393-1984.

Consell de Redacció:

Cosme Aguiló Adrover
Miquel Barceló Vidal
Antoni Burguera Cabrer
Miquel Pons Bonet
Andreu Ponç Fullana
Marc Vallbona Adrover

Col.laboradors:

Blai Bonet Rigo
Maria del Mar Pons
Andreu Server Mas
Geroni Burguera Vidal
Baltasar Vidal Sbert
Bel Vidal Munar
Jordi Peix

Gregori Suau,
Antoni Vidal Fernando

Fotògrafs:

Joan Pinya Amengual
Antoni Burguera Cabrer
Foto Bordoy.

Administrador:

Simó Escales Escales

Redacció, Administració i Publicitat:

(En espera d'una nova
adreça).

Correspondència:

Apartat núm. 30
Preu de la subscripció:
100 pts. el número.

Dels articles publicats en
aquesta revista sols en són
responsables els seus
autors.

Imprimeix:

Edicions Manacor S.A.
Ronda del Puerto, 60
Manacor.

EN DAMIA "FERRER" I L'AMO EN MIGUEL "GUSTINA", DOS VETERANS DE LA PESCA

La tarda és clara i sense calitja. El cel està adosat de boires i ja sembla estival. La vegetació arbustiva d'Es Rafal des Porcs s'hi retalla neta a sobre. Les obres són quasi incises dins la magror del terreny, però l'aire és fred. L'herbei del sementer de Ses Guàrdies agraeix ufanós les darreres pluges. Hi ha corredissa de conills i de perdius. Una conversa d'un quart amb el garriguer i partesc escapat cap a les penyes del mar. M'amoll dins Es Buïts. Pas carreranyes de picadís de les vellíssimes pedreres, i, just passat Sa Troneta, sorprenen en Damià "Ferrer", canya amb mà, assegut sobre el roc, i atent als esdeveniments. Té setanta-un anys i la cara colrada. Es eixut de carns. No nota la meua presència fins que l'escomet:

-Quants d'anys fa que pescas?

-Què sé jo fill meu! Trenta o quaranta.

-Què agafau en aquesta pesquera?

-Oblades i salpes. Salpes veig que engany n'hi ha poques. Amb so rall i tot no en veim cap. Per agafar-ne qualcuna s'ha d'acostar, i com que esperen es menjar as mig...

-Quin nom té s'acció de llançar es menjar?

-Brumeig. Brumejam i es peix acudeix. Jo he estat dues hores darrera aqueix turmassot i no n'he vista brollar cap, i he vengut aquí fa mitja hora i tot d'una ja he vist broll per allà as mig, i som dit uep!...

-Heu vist broll?

-He vist broll. Es diu broll.

-Veure ses oblades que es moven?

-Sí, brollen. Però ara no en veig cap. Deven esser abaix. Se'n duu es menjar molt, cap allà. Si la mar vengues cap ací, te duu es menjar i elles s'acosten. Em sap greu donar-los plom, perquè només n'agafaré dues.

-Què hi posau d'esca?

-Xicarí de calamars.

-Sempre pescau amb xicarí?

-Nooo! Posam pasteta. Pasteta feta nostra. La feim amb farina i un ou. Amb cucs no hi pescam mai.

-I amb puu, tampoc?

-Ara no hi pescam perquè no en tenim.

-Això són elles allà?

-Això és un salpardo.

No són salpes encara. Són més joves. Ara no en veig brollar cap damunt. No nos va bé això. Es puu és millor que es pa. Ara he vist un llambre, abaix. Una que s'ha girada i ha fet una lluentor. Si no en veig brollar cap a damunt, provaré de donar plom, mem si en pillaré qualcuna abaix. De vegades han d'estar una estona, perquè es peix, en haver-ne agafat un, si fa un poc de llambre s'estronca un poc.

-Què és estroncar-se?

-Que es fan arrera i no s'acosten.

-Què és aquest esbart de peixetó?

-Això és com a rajonet petit. De vegades aguanten es grossos.

-Un temps, quan no hi havia fil de nylon, amb què pescàveu?

-Amb pèl de cuca. Anaves a sa drogueria i en duies un manat i tu mateix feies sa llinya. L'havies de nusar.

-On anàveu a fer es puu?

-A Sa Vall. Però ara fa quinze o setze anys, o vint, per mi hi varen tirar... varen matar tot es puu i s'herba, i no hi ha hagut puu pus. Va esser aquell any que ets avions pulveritzaven es pins. I ara a Sa Vall no n'hi ha. Ara no en feim de puu.

-Amb una casta d'herba se n'agafava de puu?

-Sí, es deien brots.

-Quina herba era?

-Ruques. Es puu mateix s'aferrava allà i hi havia qualche brot que en duia mig almud.

-Es dies de bonança, no es pot pescar?

-Si la mar és molt clara, molt clara, no. L'amo en Guillem d'es Rafal Nou, que era un homo antic, deia que es roquer (vargades, tords i sards) a Sant Antoni s'acabava, perquè devia esser a pondre, i fins que havies passat es març no tornava venir, però de poc encà, Cosme, aqueixs pescadors de pesca submarina i aqueixs volantins ho han espenyat tot.

Em despedesc d'en Damià, prenc els tapins, i puig, mig pantaixant, l'aspra costa. Pas Es Torrentell de ses Piquetes i Es Terrer Roig. Enfil el regueró d'Es Torrentell de Sa Cova des Drac. Capguait part damunt el cingle i afín una canya. Es ell, no hi ha dubte. Trob després les sarrietes i volt cap a Sa Punta de sa Lleua. Damunt un esperó del penyal, quasi vertical, seu l'amo en Miquel "Gustina". A l'esquena hi duu vuitanta anys i qualche pic les sarrietes i les canyes. Es magre i escardalenc. Té els ulls cels, i aco-pant ploms a la llinya ja ha esfrondrat devers un quern de barrams, perquè duu la pesca encarnada fins dins el moll de l'os. Convers amb ell vora Sa Cova des Sant. Barata de pesquera i anam en Es Fogó, dins Es Bancassos. Es llambri-ner com una cabrida per anar pels penyals i pel roquissar. Passa ànsia i tem que jo pegui un esclat.

-Qui vos va mostrar de pescar?

-En Tomeu i en Julià, es dos germans meus. Pesc d'edat de tretze anys.

-Sempre pescau per aquí?

(Segueix pàg. 12)

METEREOLOGIA DEL MES DE MARÇ DEL 1986.

Dades obtingudes per Gregori Suau en Es Molí Petit.

Dies	Temps. Mín.	Màxima	Litres Ploguts
1	11	16	3,5
2	12	17	—
3	7	21	—
4	6	19	—
5	7	14	—
6	9	15	—
7	9	19	—
8	7	12	—
9	7,5	18	—
10	6,5	14	7,5
11	5	12	0,5
12	4,5	13	—
13	7	12	—
14	6	13	3,5
15	7	16	—
16	6	15	—
17	6	16	—
18	7	17	—
19	7	14	11,5
20	7,5	17,5	—
21	6	10	7
22	6	13	—
23	7	16	—
24	10	14	—
25	7	15	—
26	8	14	—
27	7	19	—
28	6	20	—
29	8	20	—
30	10	19,5	—
31	7	21	—

Total litres ploguts. 33,5

MOVIMENT DEMOGRAFIC (Mes de març 1986)

NAIXEMENTS:

- Guillem Nadal Moreno; C/ Estació, s/n - Es Llombards.
- Marina Suñer Burguera; C/ Calvo Sotelo, 25 - Santanyí
- Maria del Mar Font Ferrando; C/ Magallanes, 4 - C. Figuera

DEFUNCIONS.

- Margalida Escalas Sastre (7 març 86), de Cala Vetla, 77 anys, C/ Pontàs, 24 - Santanyí.
- Blai Ferrer Ferrer (11 març 86), Meló, 68 anys, C/ Llom-

NOVA POESIA.

El dia primer de maig farà un any que ens digué adéu en Joan Talaia...

Sal i Xeixa, en aquest aniversari, vol recordar l'amic, el poeta que ens deixà, però que sempre és present.

D'ell reproduïm el poema SA PUNTA NEGRA.

Vaixell aspriu de roca malmenada,
calafat per mariners esquius,
som amarrat per la corda fermada
a l'arenal voltat de pins ombrius.

Jo voldria aixecar el pal sobre ma esquena,
que el floc festiu i la vela major,
volar me fessen sobre ta saladina,
vers l'entrelluu de boïroses clarors.

Mes l'amarra tibada no vol que saupar puga
i restaré immòbil, ferit sense morir,
sense el consol final de barca ja trencada
que sent tos dits d'argent entre el llenyam podrit.

bards, 10 - Santanyí.

- Francesc Ballester Vallbona (12 març 86), de Sa Fonda, 73 anys, C/ Pl. Major, 6-A - Santanyí.
- Joan Plcó Garcias (16 març 86), Murer, 73 anys, C/ M. de Falla, 8-B - Santanyí.
- Maria Adrover Rigo (25 Març 86), de Can Brut, 94 anys, C/ Majoral de Pina, 10 - Calonge.
- Jaume Burguera Burguera (31 Març-86) de Can Carrió, 70 anys, C/ Escuela, 5 - Es Llombards.

MATRIMONIS.

- Bartomeu Rigo Bonet/Antònia Bonet Rigo.
C/ Jaime I, 9 - A. Blanca.
- Luís Antonio del Ojo Gómez /Soledad Díaz Sánchez.
C/ Felanitx, 1-B - Cala D'Or.
- Andreu Ferrer Monserrat/ Isabel Navarro Pomar
C/ Tomarinar, s/n - C. Figuera.
- Fernando García Marín /Emma de la Milagrosa Gosch As-
canio C/ Urba. Els Ravells, 18 - Cala D'Or.

CONSTITUIDA LA COMISSIO TECNICA D'ASSESSORAMENT D'ENSENYANÇA DE LA LLENGUA CATALANA.

Amb la finalitat de contribuir a la normalització de la Llengua catalana a la nostra terra, s'ha creat una comissió mixta de seguiment del conveni signat entre el Ministeri d'educació i Ciència i la Comunitat Autònoma de les Balears.

Aquesta comissió cuidarà de les qüestions relacionades amb l'ensenyança del català, programes de llibres, titulacions del professorat, etc.

El desig de la Conselleria de Cultura és que aquesta comissió acabi la seva feina abans de que comenci el pròxim curs escolar i abans si és possible.

Una altra comissió que s'ha format i que estarà presidida pel delegat del Ministeri d'educació Andreu Crespí i pel Secretari General de la Conselleria de Cultura Eduar Vellibre. El seu àmbit d'actuació serà dins el marc del conveni que es va firmar amb el Ministeri d'educació el passat mes d'octubre donat que la Comunitat Autònoma no té capacitat jurídica per actuar dins els centres docents. Els temes específics d'aquesta comissió es refereixen a inspecció, cursos de reciclatge pels mestres, i dotació extraordinària de professorat de llengua catalana.

AVIS

L'A.P.A. de l'Escola Pública de Santanyí recorda a tots els pares dels alumnes d'aquest centre, que les eleccions dels seus representants en el CONSELL DE CENTRE, tindran lloc el proper dia 30 de 9 a 13 hores, en els locals de l'Escola. Es el vostre dret i el vostre deure.

Bordoy
foto estudio

Mayoral, 15 - Tel. 653082 - SANTANYI

VIDEO

TRABAJOS INDUSTRIALES
REPORTAJES
CINEMATOGRAFIA :: FOTOCOPIAS
MURALES

DE LA COSA POÈTICA

A càrrec de Bel Vidal.

Dia 8 de març morien cremades 129 dones a la fàbrica Cotton mentre reivindicaven millores en les condicions de treball. Era un trist episodi, potser el més tràgic, de la llarga i dura lluita de les dones per aconseguir els nostres drets. A partir d'aquesta data, "hereves de les dones que cremaven ahir", es celebra a tot el món el dia de la dona amb un marcat caràcter reivindicatiu.

El poema que clou "Bruixa de dol" de Maria-Mercè Marçal és precisa-

ment "Vuit de març". A l'autora com a definició personal li agrada retreure els versos "A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, / de classes baixa i nació oprimida. / I al tèrbol atzur de ses tres voltes rebel".

Amb totes dues mans alçades a la lluna, obrim una finestra en aquest cel tancat.

Hereves de les dones que cremaren ahir farem una foguera

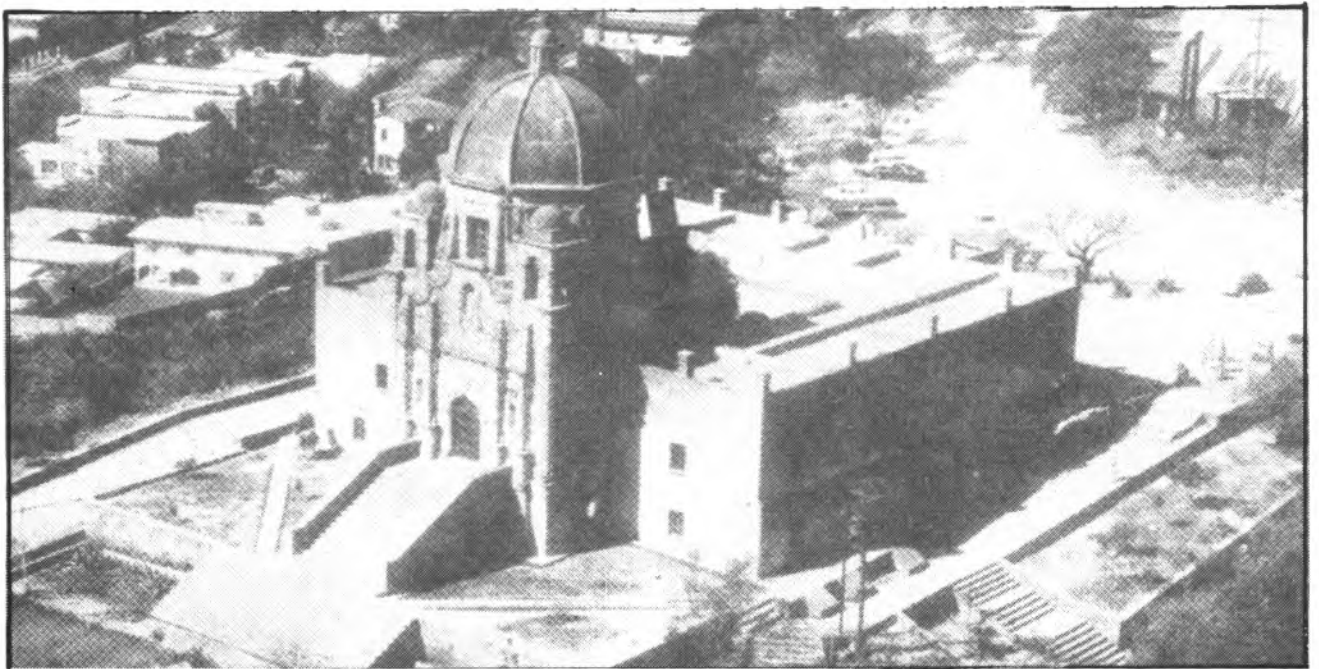
amb l'estrall i la por. Hi acudirán les bruixes de totes les edats. Deixaran les escombres per pastura del foc, cossis i draps de cuina el sabó i el blauet, els pots i les cassoles el fregall i els bolquers.

Deixarem les escombres per pastura del foc, els pots i les cassoles, el blauet i el sabó. I la cendra que resti no la canviarem ni per l'or ni pel ferro per ceptres ni punyals.

Sorgida de la flama sols tindrem ja la vida per arma i per escut a totes dues mans.

El fum dibuixarà l'inici de la història com una heura de joia entorn del nostre cos i plourà i farà sol i dansarem a l'aire de les noves cançons que la terra rebrà. Vindicarem la nit i la paraula DONA. Llavors creixerà l'arbre de l'alliberament.

L'ORTEN LA MATERIA

Aquest edifici que en principi sembla no tenir res a veure amb el nostre poble, és, ni més ni menys que el palau episcopal que el bisbe Verger es féu construir a Monterrey l'any 1787, habitant-lo fins a la seva mort, ocorreguda el 5 de juliol del 1790.

Se'l coneix pel nom de "EL OBISPADO", i al llarg del temps ha sofert moltes mutilacions.

Pel setembre del 1846 s'hi fortificaren les tropes mexicanes, enfrontades amb l'exèrcit nordamericà.

Els anys 50 fou restaurat i destinat a museu

essent inaugurat com a tal el 1956. En el seu interior s'hi guarda un quadre del bisbe santanyiner, semblant al del nostre ajuntament.

A la façana, barroca, es destria una sèrie de símbols prou significatiu: San Ferrà, rei de Castella i Lleó, Santa Clara d'Àsia, fundadora

de la segona ordre franciscana, l'anagrama de la Verge Maria, el cordó franciscà...

Ens enorgullim de que fos un santanyiner el constructor d'aquest monument, una de les joies arquitectòniques més apreciades de Monterrey.

A. Pons i Fullana

RETRET DIES MEERESBUCHTEN MALLORCAS!

(Salvar les Cales de Mallorca!)

Resulta freqüent que quan els grups ecologistes exposen les seves idees en defensa dels espais naturals que queden més o menys verjos en aquestes illes, des de certs sectors se'ls acusa d'assolir amb la seva actitud l'augment de l'atur i frenar el creixement econòmic sobre tot en totes aquelles activitats que es relacionen directament o indirectament amb el Turisme.

Aquesta és una argumentació emprada molt sovint pels grups interessats en que els projectes d'urbanitzacions, que van canviant la fesomia del nostre paisatge natural, es duïguin a terme sense excessives complicacions ni conflictes, i, sobre tot, puguin construir-se amb amples valors de volum edificable, el qual permet una "alta rendibilitat"; especulació a la fi, de les inversions realitzades a l'hora de comprar les terres.

Sembla així que quan els ecologistes posen el crit al cel per preservar els reduïts espais que ens queden encara amb la bellesa paisatgística que sempre havia caracteritzat les illes, es produeix un mal irreparable en un dels sectors econòmics més forts, si no el més important de la nostra societat, i repercuteix negativament en un ample sector de la població que, en el cas que no es realitzin aquestes empreses urbanístiques, pareix que hauran de quedar-se sense feina, anegades dintre de la més trista de les misèries.

Aquest raonament és clarament una fallàcia i cau dintre de la simplista. Seria fàcil el rebatre'l des d'un punt de vista sentimental o ideològic, però quan es fa així se senten les acusacions que els ecologistes empen sempre arguments subjectius o partidistes.

Es indubtable que la defensa de les nostres cales i muntanyes es pot argumentar també emprant el mateix

llenguatge que aquests sectors empresarials o l'administració estan tan avetsats a utilitzar.

L'exploració irracional i abusiva del paisatge mallorquí pot esser una arma de doble tall que ens duïgui, i NO per culpa dels ecologistes, a perdre per complet la prepotència mantinguda fins ara a l'hora d'atreure el turisme del centre i Nord europeu cap a aquests indrets.

Quan la premsa estrangera, sensacionalista en moltes d'ocasions quan es tracta d'aquests assumptes, escriu amb grans titulars sobre els problemes amb els quals es poden trobar els turistes estrangers a les illes pel que fa a la inseguretat ciutadana, a la manca d'instal·lacions adequades, o qualcun dels casos d'intoxicació, pels aliments, que s'han donat a qualche establiment turístic de les illes, els empresaris i treballadors del sector es posen a tremolar. De tots és conegut que el potencial client alemany o anglès, en el moment de triar el seu lloc de vacances, és molt sensible a aquestes coses, i això produeix una manca d'ingressos que pot esser important quan acaba la temporada.

I què passaria si la premsa estrangera començàs a comentar als seus lectors la part negativa per les seves vacances que seria trobar-se amb un paisatge

congestionat d'urbanitzacions?

Què passaria si al possible turista se l'informàs que de les idíl·liques cales mallorquines ja en queda ben poca cosa?

Això, de fet, està passant ja. A la prestigiosa revista alemanya NATURSCHUTZ HEUTE, portaveu de la D.B.V., organització d'un centenar de mils de socis, en el seu número de gener d'enguany, es publica un article que ha de donar que pensar en aquest sentit. El títol és de per sí ja ben expressiu: "LIQUIDACION DE UNA ISLA DE VACACIONES". "SALVAR LAS CALAS DE MALLORCA".

A la primera parte de l'article, l'articulista exposa que la imatge estereotipada d'una illa plena d'hotels immensos i platges saturades que s'ha anat fent general en la concepció del possible turista, no és encara del tot vàlida. Malgrat les nefastes influències d'un turisme de masses, Mallorca és encara una de les més hermoses illes mediterrànies, amb paisatges encara intactes.

S'exposa que queden encara zones d'un alt valor botànic, zoològic i paisagístic, esmentant molt particularment Cala Mondragó. A l'article queda perfectament reflectit el llistat ample d'espècies de plantes i animals, sobre tot ocells marins, lli-

mícoles i passeriformes que poblen de temporada o permanentment els aiguamolls de la cala. Es parla a continuació de l'amenaça que cau sobre aquest ecosistema, mitjanament intacte, ja que fa anys existeix el projecte d'urbanitzar aquests indrets.

Considera l'autor que resulta de gran importància fer el que es pugui per evitar tal fet que produiria la perturbació i degeneració de l'entorn, perquè la gran majoria dels turistes, entre ells els alemanys, venen a les illes per la seva naturalesa encara intacta.

Per això, des de les pàgines de la revista, es demana als membres de la D.B.V. i a tot ciutadà alemany en general que expressin el seu pesar respecte a aquesta lamentable situació i els prega que escriguin al President de la Comunitat Autònoma, protestant de la manera més enèrgica contra la urbanització de Cala Mondragó i d'altres cales.

Per l'autor és la darerera possibilitat de salvar un trosset petit de terra de les urpes dels negocients.

Llegit aquest article, és ja ben hora que els empresaris i promotors de les urbanitzacions i, sobre tot, els nostres polítics es demanin si el que fan en aquests moments no és protagonitzar la rondalla de la gallina dels ous d'or.

No s'hauria de demanar l'Administració, el nostre Govern Autònom, qui serà el responsable d'enfonçar el sector turístic, i el causant real de l'atur i la misèria, convertint aquesta illa en un caramull d'establiments turístics sense cap alicient en comparació a altres centres de vacances...?

I aquest no és un argument que es mogui dintre de l'utopia de la que s'acusa als ecologistes. Es pragmatisme pur.

GOB - Santanyí.

NOTICIARI D'HISTORIA LOCAL

ACTES MUNICIPALS (1.868).

Els avalots desencadenats a partir del mes de setembre de 1868, que acabaren amb el destronament de la reina Isabel II, tengueren una especial repercussió a Santanyí on, la nit del 2 al 3 d'octubre, es varen cremar els arxius municipals. Quasi bé cap document no es salvà de la cremada, a no ser les actes de les sessions plenàries de l'any anterior o qualche aplec documental, que mans tafañeres i ja oblidades recolliren encara indemne entre les cendres. Cal pensar que les actes del 1867 no devien ser a la Sala en el moment de la revolta. Pel que fa a les d'aquell dissortat 1868, no han arribat fins al present mes que les posteriors en aquella nit incendiària.

5 d'octubre.- Ofici de la Junta Provisional de Govern en el qual es comunica quina ha de ser a partir d'aleshores la composició de l'Ajuntament, segons s'expressa a continuació: Batle primer, D. Jaume Escales "Major"; Batle segon, D. Jeroni Escales, "Vel.la". Regidors: D. Llorenç Bonet, de Joan; D. Andreu Rigo, de Son Ramon; D. Jordi Vidal, de Salvador; D. Bartomeu Clar, de Mateu; D. Antoni Bonet, de Bernat; D. Miquel Vadell, de Guillem; D. Jaume Vicens, de Can Coloma; D. Jeroni Llambies i Vidal; D. Mateu Bonet, "Manento"; D. Marc Servera; D. Jaume Suau, "Blai Blai"; D. Pere Julià Rado "Major".

7 d'octubre.- Els components del nou consistori es reuneixen a casa de D. Bernat Escales "Major" per prendre possessió dels càrrecs.

8 d'octubre.- Hi torna haver reunió a la casa del batle nou en la qual s'acordà la reparació dels desperfectes soferts per la Sala durant l'incendi de l'arxiu.

Acord de confeccionar un nou padró municipal i començar un nou registre civil.

25 d'octubre.- El secretari, D. Guillem Vila, és cessat i substituït pel doctor D. Bernat Escales "Major".

S'anomenen els components de la Junta Local d'Instrucció Primària, que serà formada per D. Sebastià Cerdà, Rector de la Parròquia; D. Cosme Burguera, prevere; D. Joan Verger; D. Guillem Rigo; D. Antoni Manresa; D. Jaume Vidal; D. Jeroni Escales "Xomeu"; D. Damià Adrover i Nicolau; D. Bernat Escales "Menor".

15 de novembre.- Sessió plenària, que ja es celebra novament a la Sala.

22 de novembre.- Es constitueixen dos col·legis electorals per a les properes eleccions municipals. Un a s'Alqueria Blanca, on votaran els residents, i un altre a la Vila, on votarà la resta.

6 de desembre.- Resolució d'obrir una escola nocturna per a adults. El mestre serà el prevere D. Bartomeu Sastre, que ja ho era de l'Escola Pública de nins.

A.V.F.

SOBRE UN CENTRE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL

No són poques les vegades que hem d'anar d'un lloc a l'altre —d'Herodes a Pilat, com se sol dir— cercant material per a una feina d'investigació concreta. Qualsevol centralització és, en aquests casos, ben arribada.

Existeixen, però, entitats que, encara que poc conegudes o insuficientment divulgades, ajuden a l'elaboració de tasques sobre la nostra història més o menys recent, concretant dates i documents. Són, aquests, centres de documentació en els quals l'erudit i el profà poden trobar-hi material a l'hora de confeccionar un treball d'investigació o d'anàlisi. Llocs, com deia, no sempre coneguts per tothom, però decidits i valuosos, capaços d'omplir un buit quant a documentació es refereix.

Permeteu-me que amb aquest escrit intenti desco-

brir-vos o en el millor dels casos acostar-vos el que és sens dubte el centre de documentació musical més important de l'illa. Us parl del "Centre de Recerca i Documentació històrica musical de Mallorca", arxiu d'informació musical, punt de partida de treballs d'història i de teoria de la Música nostra.

Com has sorgit aquest Centre? Qui el porta? Com arribar-hi... Bé, no facem tanta de via, anem per parts.

L'iniciador de la tasca del Centre fou Joan Parets i Serra, nom ben conegut dins els àmbits musicals illencs. Fa més de vint anys que ha anat arreplegant material: textos, programes de mà, notícies... fins i tot enregistraments discogràfics, relacionats sempre amb el fet musical mallorquí. Poc a poc, Parets, ha anat augmentant el volum del seu ar-

xiu.

Però, el recercador no ha escatimat esforços: ha buidat col·leccions, ha acudat a biblioteques, ha visitat els museus i les parròquies... ha cercat, en definitiva per tots els racons de Mallorca, prenent notes i elaborant fitxes.

Avui, després de tots aquests anys, el que començà sent un arxiu particular fruit d'un esforç personal s'ha enriquit amb l'aportació d'altres documentalistes. La persona —Parets— s'ha constituït en entitat. La qual cosa li ha marcat un nou caràcter.

Per altra banda, el Centre de Recerca i Documentació Musical és també un organisme viu. Vull dir que no només arreplega material sinó que es mou. Així, com a tal, ha participat a congressos de documentalistes (el més recent el passat mes de Novembre, orga-

nitzat pel Ministeri de Cultura. Enllà, el Centre establí contactes amb organitzacions similars d'altres Comunitats autònomes), ha confeccionat treballs biogràfics sobre la figura d'alguns músics mallorquins... i actualment està preparant diferents conferències per tal de divulgar la història de la nostra Música.

L'arxiu del Centre està obert a tothom. Qualsevol persona que necessiti documentació relacionada amb el Fet Musical pot acudir-hi (la Rectoria de Lloseta és, ara per ara, el seu lloc estable). De fet, no pocs estudiosos s'han servit del seu material. El Centre de Recerca apareix, ja, a diverses bibliografies de diferents treballs de Música.

Pere Estelrich i Massutí (Col·laboració especial per a l'Associació de Premsa Forana de Mallorca).

Nota històrica

UN LLADRE PRES A PORTO PETRO

Per una anotació registrada a un llibre de Sagristia de la Seu mallorquina sabem la notícia d'un robatori comès l'any 1655: un lladre va robar la llàntia de la capella de Sant Pere i fugí però fou trobat i pres a Porto Petro. L'anotació textualment diu així: "Jo Joan Sunyer, prevere y vicari en la vila de la parrochial de la vila de Felanitx, he rebut quatre lliuras, setze sous y vuyt dinés, dich 4 ll. 16 s. 8 d. del Rd. Antoni Company, prevere y custos de la Sacristia de la Seu, y són per haver aportat un pres de Portopetro qui auia robat la llàntia de Sant Pere de la Seu, són per les qualcduras y hòmens de deu dietas. Fet a 23 Juriol 1655. (Arxiu Capítular de Mallorca, llibre de Sagristia 1655 f. 133v). Agraïm públicament a Mn. Baltasar Coll, canonge arxiver-biblioteca-

ri, la gentilesa i facilitats que ens proporciona per lo-

calitzar documents de la comarca Felanitx-Santanyí,

dins l'Arxiu Capítular. Ramon Rosselló.

ANTONIA VICENS, LLORENÇ PERELLO, ANTONI VIDAL

per Miquel Pons.

A la meua manera de pensar consider que està molt ben triada aquesta tarda de Dijous Sant, tarda d'oficis divins, tarda de santors atepèides, tarda de nament nou d'estimar-nos uns als altres, de deixar-nos rentar els peus i les culpes... No oblidem que la poètica Escola de Santanyí entre els seus trets característics incorpora la litúrgia i la botànica. Deia suara que em semblava molt ben triada aquesta tarda d'abraçada autèntica per retre un homenatge, una memòria a tres santanyiners, que la nit clara de gener-ciudadana de Sant Sebastià veren com el llorer vinculava les branques per poder coronar els seus triums. Triumf d'Antònia Vicens, finalista en el camp de la narrativa amb la novel·la **La lluna per trespol**. Triumf de Llorenç Perelló en el camp de la investigació històrica. Triumf d'Antoni Vidal en el camp de la poesia amb **Racó de n'Aulet**. Tres santanyiners, de nom i cognoms inconfusiblement nostrat i arrelats, que tastaren les mels refinades dels èxits i que per aquest mateix motiu i d'una manera conjunta l'Associació Nuredduna de Mestresses de Casa i l'Ajuntament, sinònim de poble, han volgut fer-los cas dedicant-lis aquest homenatge-recordança.

No és el moment de descobrir tot el que val Antònia Vicens, la narradora del carrer d'Es Rafalet i de l'Ocell de foc, que segons Josep Maria Llompart té el do de la paraula, aquesta paraula transverberada de parla santanyinera que s'escolta a tota la llargària del carrer nadiu i per tota la vila que, d'una manera justa i precisa, ha incorporat a la seva novel·lística impressionista que amb tons suaus principia amb **Banc de Fusta** i continua a la primera novel·la **39 graus a l'ombra**, premi Sant Jordi, 1967, i es comple-

ta amb **La festa de tots els morts**, **La Santa**, **Primera Comunió**, **Quilòmetres de tul per a un petit cadàver**, premi Ciutat de Palma, 1982, **Gelat de maduixes**, premi Ciutat de València, 1984, fins arribar a **La lluna per trespol**, que assolí la distinció d'obra destacada i finalista en el darrer Ciutat de Palma-85, i en el darrer Josep Pla, convocatòria malmenada per elements del propi jurat que es declararen en rebel·lia. Però la tempesta com si fos dins un vas de cristall tornà a la calma.

Antònia Vicens és, idò, premi Ciutat de Palma i mig, però la seva obra amb premis i sens premis gaudeix d'un lloc privilegiat dins la narrativa catalana.

Llorenç Perelló Vidal, ara com ara, és el més jove dels nostres historiadors i jo voldria que li picàs de bon de veres el corcò de la investigació sobre la Història de Santanyí i que trobàs un agre de documentació sols per fer la contra al romàntic Josep Maria Quadrado que dogmatitzà que Santanyí no tenia més història que la **inexplorada y acaso inexplorable** que amaguen el túmul ciclòpic i les romanes sepultures. Llorenç Vidal és molt jove i ha d'haver degustat les darreres tècniques de la investigació històrica per quan arribi el moment aplicar-les, així ho voldria, a la història nostra. Jo sé que ha treballat directe amb la paraula dels homes d'una època, de la qual Déu ens alliberi d'una segona edició. El seu estudi, realitzat conjuntament amb Margalida Capó Tugores. **Fiscalitat i societat: la talla general com a font per a la història social**, fou mereixedora del premi d'Humanitats, que avui i aquí, de bell nou celebrem.

Llorenç Vidal hauria de ser l'esperança per a la història de Santanyí. Sols ens falta el que és primordial, el seu sf. De totes maneres en el seu treball premiat s'estudia la talla, impost da-

munt els béns immobles, en el segle XVIII a Santanyí, que pot servir per reconstruir l'estructura de la propietat en dit segle.

Antoni Vidal i Ferrando és el nostre poeta d'avui, poeta que des de l'octubre-85 a gener-86 ha estat guardonat amb el premi Ausiàs March, de Gandia, i amb el Ciutat de Palma. **El brell dels jorns i Racó de n'Aulet**, són les dues obres llorejades.

Antoni Vidal, que quan era un adolescent ja feia poesia i bona —això ho recordam els que tenim més anys i àdhuc les mateixes curolles— deixà la poesia per capficar-se dins la història fins a llicenciar-s'hi. La poesia va perdre un poeta i la història guanya un historiador, a qui la vila ha d'agrair-li el treball **La població i la propietat de la terra en el Municipi de Santanyí (1868-1920)**, entre altres estudis, i la seva col·laboració a una **Història de Mallorca**. Darrerament el poeta ha arraconat l'historiador i tampoc voldríem que fos per massa durada perquè a Santanyí tenim, ensems, urgència del poeta i de l'historiador. Antoni Vidal té la paraula.

Racó de n'Aulet és un cant al país, a la terra, al poble, a Santanyí. Es la identificació amb la mateixa terra, de cogules, canyarrossins i cel avar. Es el llibre entre l'angoixa i l'esperança.

Pens en l'ahir —cap-cot el calendari— i en el present i em costa tant d'escriure't versos entenedrils de i lloar-te, poble meu. I t'estim tant, amb aquest amor furtiu, contradictori, abundant de call vermell i d'arobesseres que m'acosti a la sang, que em blaça el vaticini, amor immutable.

... Els dos llibres premiats dins un tan curt espai de temps no són l'exponent

d'un Antoni Vidal, jornalier de la poesia a escarada. No. Antoni Vidal és lent, meditatiu i cerca tots els caires, tots els valors de la paraula poc topadissa abans d'incrusar-la dins els seus endecasíllabs perfectíssims. No és la paraula de Santanyí, com a Antònia Vicens, sinó la paraula equivalent a una troballa.

La lentitud en el treball, la sinceritat amb ell mateix en donen fe l'absència al certamen santanyiner dedicat a Bernat Vidal i Tomàs. El jurat no hi trobarà cap poema d'Antoni Vidal perquè el futur nou llibre **Tríptic d'aniversari** està molt endarrerit i calia una correguda no gens amb consonància amb la seva manera de ser poeta.

I abans de posar punt i apart vull recordar encara que aquest any de la cometa Halley i del Segon Congrés de Llengua Catalana s'ha consolidat una escriptora, Antònia Vicens, s'ha evidenciat un historiador, Llorenç Perelló, i ens ha nascut un poeta, Antoni Vidal, barrada aquella etapa d'adolescència i juvenesa amb el pany i clau de l'oblit. Tres santanyiners que ens aidaran a fer més Santanyí, a ser més Santanyí, a estimar més la història nostra, que voldríem dins la claretat del llibre obert, a estimar encara més la llengua que voldríem normalitzada a tots els indrets i a totes les voluntats. I parl d'estimar que és contrari d'odiàr.

Tres santanyiners que es lligaran, si ja no hi estaven, a aquells altres dels quals parlà, una vetlada de sant Jordi, Josep Maria Llompart, que arribà a la conclusió ja que Manacor ha estat proclamada capital de la narrativa dels Països Catalans, reevindicar per a Santanyí la capitalitat de l'expressió poètica, donant en aquest terme el sentit més ample i més profund. Text llegit a l'acte d'homenatge a Antònia Vicens, Llorenç Perelló i Antoni Vidal el 27 de març d'enguany.

INFORMACIO LOCAL

Un cop passades les festes de Setmana Santa volem comentar-les breument.

En general podem dir que resultaren poc lluïdes. Exceptuant la processó del Dijous Sant, en què l'assistència fou mínima, suposam que per esser dia feiner, els altres actes contemplaren amb molts d'assistents. Potser l'ofici del dia de Pasqua fos una de les funcions més concorregudes.

Cal remarcar el tradicional davallament i la processó del Divendres Sant, que es dugueren a terme amb un silenci i un respecte digne de fer notar.

La banda de música local i la Coral Sant Andreu contribuïren a donar esplendor a les esmentades celebracions.

Per les passades festes de Pasqua es trobà entre nosaltres el recordat bon amic Mn. Joan Mates. Després d'estar uns dies a sa Torre Nova retornà als seus quefers a Los Angeles.

En el darrer número de SAL i XEIXA comentàvem els problemes que hi havia a Cala Figuera referents a la possible col·locació d'un emisari submarí per a la xarxa d'aigües brutes.

Doncs bé, després d'una llarga reunió entre els veïns de la cala, el Sr. Batle i alguns regidors s'acordà de fer les oportunes gestions per tal de cercar un altre medi per eliminar aquests residus.

El resultat fou immillorable; el batle informà, pocs dies després, que el projecte esmentat no es portaria a terme, optant per la construcció d'una depuradora.

Aquesta decisió, digne de tot elogi, fou acollida amb entusiasme pels habitants d'aquell indret i pels que d'alguna manera volen el millor per la nostra Cala

Figuera.

En el campionat de tenis-taula organitzat entre els alumnes de l'Escola Pública de Santanyí i celebrat en els dos primers trimestres del present curs, ha resultat guanyadors: cicle mitjà, Campió Pere Ferrer Adrover; Subcampió Gabriel Vidal Sitges; Tercer classificat amb empat, Joan Ferrer Burguera, Nicolau Mas Amengual i Miquel Salamanca Moll. Cicle superior: Campió, Salvador Grimalt Verger; subcampió Llorenç Rigo Piquer i tercer classificat, Antoni Miquel Reina Vidal.

Els alumnes de setè i vuitè de l'Escola Pública, acompanyats dels professors Sebastià Bonet Vidal i Margalida Vidal Ferrer, han realitzat un viatge per terres de Catalunya i Andorra del qual n'arribaren tots meravellats i contents.

En dies passat, el President del Congrés de Diputat, D. Gregorio Peces Barba visità Santanyí, hostejant-se a Cala D'Or.

El motiu de la seva estança entre nosaltres fou l'assistència a les noces d'uns amics. Aquesta cerimònia se celebrà al santuari de Consolació, i fou oficiada pel rector de Cala D'Or Mn. Nadal Palmer.

A Ses Salines, i organitzat per l'Obra Cultural se celebren les PRIMERES JORNADES D'HISTORIA DE SES SALINES.

Amb tal motiu s'han programat una sèrie de conferències sobre el tema, completades amb excursions a diferents llocs d'interès històric.

La part de prehistòria fou a càrrec d'Honorat Bauçà, que parlà d'un possible recinte fortificat a Ses Salines; i de Víctor Guerrero que informà de les rutes del comerç al sud de Mallorca a l'època romana.

SES SALINES, SEGLE

XIII i XIV, és el tema de què parlarà n'Andreu Ponç el proper 2 de maig; i LA TRANSICIO DEMOGRAFICA A SES SALINES, serà l'argument de la darrera conferència a càrrec d'Antoni Vidal Ferrando, a celebrar dia 16 del mateix mes.

Amb motiu de la Festa del Llibre, "Sa Nostra" ha editat l'obra de Donald G. Murray i Catarina Cantarellas SES NOSTRES CASES.

Aquest treball recull 104 fotografies originals del sobredit autor canadenc, mostrant diferents aspectes arquitectònics de les Illes. Recordam que aquest fotògraf-periodista fou l'autor del llibre "Finques rústiques de les Balears", editat per la mateixa entitat fa uns anys.

El text que acompanya aquestes fotografies es deu a Catarina Cantarellas, llicenciada en Prehistòria i Història Antiga i Doc. en Història. Actualment és professora d'Història de l'Art a la Universitat de les Illes Balears.

De la mateixa manera, "LA CAIXA ha publicat dues obres per commemorar la Festa del Llibre.

MECANOSCRIT DEL SEGON ORIGEN de Manuel de Pedrolo, escriptor que ocupa un primer lloc en la literatura catalana actual. La fama literària de Pedrolo ha arribat més enllà de les nostres fronteres; essent les seves obres traduïdes en diverses llengües.

L'altre llibre és YO, EL REY, de Joan Antoni Vallejo-Nájera. Aquesta obra fou guardonada amb el premi Planeta 1985.

Una novel·la plena de veritats humanes que ens fa viure l'Espanya de principis de segle XIX, amb tota la problemàtica que portà el reinat de Josep Bonaparte.

Maria Suau ha exposat

amb molt d'èxit a la Mostra Col·lectiva de pintures, que ha organitzat la galeria ciutadana de l'Auba, on exposarà particularment en dates properes.

Notícies de S'Alqueria Blanca. El 17 de Març es compliren cinquanta anys de la alternativa a València del torero nadiu de S'Alqueria Blanca, Jaume Pericàs Ripoll.

La Caixa de Balears "Sa Nostra", seguint en les activitats a favor de les persones de la tercera edat, ha organitzat, com cada any, les vacances a Can Tàpara, les persones del nostre terme que hi participaran seran:

DE SANTANYÍ: Joan Pons Escalas i Maria Fullana Vidal; Miquel Servera Ferrer i Magdalena Ferrer Vidal.

Apol·lònia Perelló Bonet i Joana Escalas.

DE S'ALQUERIA BLANCA.- Joan Maimó Vidal i Miquela Bonet Roselló; Jaume Rigo Bonet i Francisca Rotger Rigo.

DE CALA D'OR: Pilar Manchón López i Magdalena Roig Salvà; Isabel Sitges Cerdó.

Així mateix hem de dir la gran acollida que ha tingut l'excursió a Andalusia pels pensionistes del nostre terme, ja que n'hi han participat més de 40 en distintes sortides.

Dia 6 de maig, els alumnes de l'Escola Nacional Mixta, Col·legi Bisbe Verger i escola de S'Alqueria Blanca, gaudiran d'un recital de música ofert per SA NOSTRA.

El grup musical "Los Valldemossa" interpretà un bon aplec de peces del seu repertori; i segons ens informen han musicat alguns poemes del santanyíner Blai Bonet, que oferiran al públic jove de Santanyí.

NOTICIES DEL G.O.B

Els dies 26 de Març i 4 d'Abril es va realitzar amb tot èxit, amb els al·lots de les escoles, una penjada de nius pels ocells insectívors. Amb membres del SECONA projectaren un audiovisual sobre diferents espècies ornitològiques, fent especial menció de la necessària protecció de les aus insectívores que tant ajuden l'home contra les plagues.

Els nius foren col·locats pels al·lots a les zones de Consolació i els torrens de Cala Mondragó i Cala Llombards. Els nins s'ho varen passar molt bé realitzant aquesta activitat i, al mateix temps, es donava una passa endavant cap a la comprensió i el respecte a la Natura.

A la fi en el Pou del Rei s'ha pogut dur a terme la primera part del projecte que el GOB Santanyí havia presentat a l'Ajuntament. Malgrat les dificultats que havien anat sorgint i que, en aquest cas, ha solventat el propi Batle, s'ha realitzat la sembra de cipresos, roure i lledoner prevists al voltant del pou. Restava una part més per completar el projecte que, si tot va bé, es podrà dur a terme amb l'ajuda de l'Ajuntament.

Seguint amb les activitats educatives que preten el GOB de Santanyí cara als nins, s'ha previst que el dia 26 d'Abril,

conjuntament amb les escoles dels dos centres de Santanyí, es realitzi una neteja de la platja i els voltants de S'Amarador. Després de netejar, jugarem tots a omplir el cel de S'Amarador amb milloques multicolors construïdes pels propis nins. També en aquest cas hem d'agrair la col·laboració de l'Ajuntament en la gestió dels permisos dels propietaris per poder realitzar aquesta activitat. No dubtam que, de la relació del GOB amb les Escoles, pot sortir en el dia de demà una gent amb idees fermes en el respecte i protecció del patrimoni natural del nostre terme. Per això agraïm sincerament l'ajuda trobada en els mestres i l'entusiasme dels infants del nostre terme.

GOB Santanyí

SETMANA CULTURAL SANTANYI - Abril 1986

PROGRAMACIÓ D'ACTES

DIMECRES, dia 23 (FESTA DEL LLIBRE)

- A les 18 hores. Funció de Teresetes a càrrec de "ELS TRES TRANQUILS". **Biblioteca Municipal.**
- A les 21 hores. Inauguració de l'exposició de Pintures i dibuixos de Pau L. Fornès. **Saló d'actes de la Casa de Cultura.**
- A les 2130 hores. Conferència "L'Escola de Santanyí i la poesia mallorquina dels anys cinquanta" a càrrec de Joan Mas i Vives. **Biblioteca Municipal.**
Acabada la conferència i al mateix lloc hi haurà l'acte de la presentació a Santanyí del "II Congrés Internacional de la Llengua Catalana".

DIJOUS, dia 24

- A les 1830 hores. Sessió de cinema per als nins i nines. Es projectaran les pel·lícules d'Antoni Riera Nadal, pintor:
LES TEMPTACIONS DEL SEN FUM I ES REÏM DEL REI MORO.
Casa de Cultura.
- A les 2130 hores. Projectió de la pel·lícula d'Antoni Riera Nadal, L'ENDEMA DE MAI, sobre la novel·la del mateix títol de M. A. Riera Nadal. **Casa de Cultura.**

DIVENDRES, dia 25

- A les 2130 hores. Concert a càrrec dels NINS CANTORS DE SANT FRANCESC, dirigit per Fra Antoni Riera T.O.R. **Església Parroquial.**

DISSABTE, dia 26

- A les 19 hores. Presentació del llibre de poemes RACÓ DE NAULET, premi "Ciutat de Palma 1986" d'Antoni Vidal i Ferrando. La presentació serà a càrrec d'Andreu Server i Mas. **Escola Pública.**
- A les 2130 hores. Concert per la Banda de Música "LA FILARMONICA PORRERENSE" dirigida per Jordi Rosselló Llúter. **Església Parroquial.**

DIUMENGE, dia 27

- A les 10 hores. Actuació a la Plaça Major de la BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SANTANYÍ, dirigida per Miquel Bonet Bonet.
- A les 11 hores. Acte de concessió i entrega dels premis de Certamen de Poesia "Bernat Vidal i Tomás" Intervenció de Josep Maria Llompart. **Biblioteca Municipal.**

QUEDA TOTHOM CONVIDAT

LLEGIU

SAL I XEIXA

UN CENTENARI FELANITXER VISITA DUES CENTENARIES SANTANYINERES

Ben poques vegades s'haurà vist i escoltat una conversa tirada entre centenaris i més que centenaris. El patró Esteve Pujol, centenari de Felanitx, fa un poc més d'una mesada vengué a Santanyí per visitar la madona Maria Suau, de Ca'n Boira, i la madona Antònia Aina Bonet, de Son Rossinyol, de S'Alqueria Blanca, centenàries. Quina petita història podrien reconstruir aquests tres cervells que sumen tres-cents tres anys i busques.

El patró Esteve com un galà jove ha volgut visitar, galantejar un poc, diríem, aquestes dues centenàries nostres. El pa-

tró Esteve té una llarga història marinera i la no menys difícil d'emigrant a l'Havana. El passat dia 12 d'abril la Confradia de Pescadors del Port de Felanitx li organitzà un homenatge amb motiu de concedir-li el Rei, i el Ministeri d'Agricultura i Pesca, la Creu Oficial de l'Ordre Civil.

La madona Maria Suau, li contà amb tota classe de detalls el gran homenatge que li reteren amb l'assistència del President del Govern, senyor Cañelles, i tot, el senyor batle i altres senyors venguts de fora i la participació de tot el poble. La madona Maria li digué

que estava molt satisfeta de tenir tan bona salut per disfrutar de tot, de la festa, del cas i obsequis que li feren.

La segona visita del patró Esteve fou a la madona Antònia Aina, de Son Rossinyol, de S'Alqueria Blanca. L'humor del patró Esteve es posava de manifest a cada moment. Es interessant la xerrameca entre persones tan majors i és emocionant escoltar com van refent les vides passades i joves. No deixa de tenir gràcia l'humorada del patró quan li demanà si es casaria i la resposta fou tan airosa com intel·ligent. Per casar-se havien de prescindir dels cent anys

i en tenir-ne disset ja em parlarien. Es palès que aquestes persones tenen a flor de pell el sentit de l'humor.

Tres centenaris, tres vides llargues, que gaudeixen de bona salut, de bona gana i d'alegria de viure, que posa grums de sal a la seva parla.

Tres centenaris, tres persones de d'altre segle, que tal volta sentirem parlar del Halley, —el patró Esteve va viure, els moments de l'altra aparició, a l'Havana— i ara quan ha tornat aparèixer ells encara són plens de vida i és el nostre desig que visquin molts i bons anys.

F. i P.

(vé de pàg. 3)

Un temps anava molt de S'Almunia cap a Cala Llombards, però són pesqueres males d'anar, i d'ençà que s'ha posada tanta de gent, han fet aqueixa escala en Es Caló d'En Ferrà i això... i no hi vaig, perquè no m'agrada pescar amb aqueix truí.

Quin sistema de pesca és aqueix?

Això és pescar peix de vol, perquè es roquer es pesca en es fons i això és pesca a l'aire. Millor si les pots agafar com brollen. Quan es peix brolla li tires sa llinya i tac!

Com ha d'estar la mar per pescar?

La mar pes pescar oblades s'ha de moure i ha de fer sabonera, a fi que es peix no es doni compte de sa llinya i sa canya. Es pescador, si està endret del cel, també de vegades el veuen. Està

millor si té penya a darre-ra.

Quin peix es pot agafar pescant així?

Oblades, salpes, llises, i qualche altre peix, però no gaire més... qualche morruda. Vargades n'agafen poques. I si hi ha mar, algun sard. Per agafar sards, es fons han d'estar bruts. Per anar bé no t'han de veure sa llinya. Ara, si estassin a sa vorera, que hi ha aqueix poc de cénrada, aqueixa sabonera prima que pareix com a arena... Sa llinya ha d'estar dins aqueix espès i no es distingeix tant com si està dins la mar clara. Jo ara amollava, perquè de vegada, si hi ha una salpa a damunt aqueix baix-fons, no la veuen gaire. Si és un peix blau el veig, però una salpa és roja com s'herba i jo he perdut molt

sa vista.

Què posau d'esca?

Ara duc un poc de calamar i un poc de taronja en es cap.

Amb figa de moro, hi heu pescat mai?

Uuuuu! Jo sempre hi pesc. Tot es temps que hi ha figues de moro, hi pesc. Figa de moro, i pa, i segó, i coses d'això. Aquí suara en veien qualcuna d'oblada, però se deu haver sadollada, perquè n'hi havia poques.

A dins Es Bancassos deuen haver-hi fet qualche pescada bona?

Més d'una. Una vegada que la mar era un poc prima, jo tirava es menjar damunt sa seca i com la mar pujava se'n duia es puu, i es peix es va acaramullar a sa vorera, d'una manera que no veien abaix. Es va acostar una mola de peix que quasi no veien abaix.

I just posava menjar a s'ham i sa llinya pareixia que no havia pegat dins s'aigua i ja en tenia un de penjat. I en vaig agafar quinze o setze quilos. Què sé jo, molt.

L'horabaixa no ha estat sortat. Els veterans pescadors es queixen del poc peix que agafen darrerament. "Pescador de Canya i moliner de vent, no han de menester notarí per fer testament". Es fa ver la cançó:

Per Es Bancassos, Ses Piquetes,
per Es Bauç, i per Es Faraió,
engrons es sivinó
penjat a ses sarrietes
i qualche dia són més seques
que dins es maig un aubó.

Cosme Aguiló
Santanyí, Abril del 1986.

SOBRE EL NOM D'ALGUNS CARRERS

El nom dels carrers no sols és un sistema d'ordre pràctic per a la localització dels domicilis de la localitat, ens que suposa una de les manifestacions culturals d'un poble i l'aspecte, potser, més important de la toponímia urbana.

En principi, el nom natural dels carrers és el popular, o sigui el que espontàniament el poble li ha posat amb motiu de les més diverses circumstàncies, com poden ésser: geogràfiques (Carreró d'Amunt), fent referència a la forma o amplària (Carreró Estret), pel fet d'haver-hi una persona coneguda popularment (del Mtro. Onofre, de Julià, den Llaneres), per conduir a un lloc determinat (de Ciutat, de Felanitx, d'Es Llobards), així moltes més maneres lògiques de donar noms als carrers.

Avui donarem compte de dos carrers de la vila, un modern i altre antic, que poden ser una mostra de les eventualitats sofertes al llarg del temps amb relació als seus noms.

"Calle de José Antonio Primo de Rivera". Seguint les Actes Municipals com a font d'informació, trobam que l'any 1889 aquest carrer comença la seva existència "junio... fue aprobado un dictamen en la comisión de Obras recaído en la solicitud presentada por...

referente a la construcción de una casa en la finca de su propiedad sita en esta villa en la calle del Aljibe, llamada s'Hort... "Aquesta pot ser la primera referència del carrer que es començà a obrir amb la construcció d'aquesta casa.

El 16 d'abril del 1897 "...Abierta la sesión, de orden del Sr. Presidente, se dió cuenta de que cuando debió procederse a la edificación de las casas construidas en la nueva barriada que desemboca en la calle del Aljibe en esta población, se puso a dicha calle el nombre de Calle den Serena, y como antes dicho perímetro en toda su extensión se le había destinado al cultivo de hortalizas, cuyos indicios son todavía evidentes mediante la circunstancia de existir aún una noria, aquella primitiva designación no fue al parecer la más adecuada; en cuya vista y como la corporación consideró que el nombre más apropiado sería en su caso el de Calle del Huerto, mediando, como media el citado antecedente, después de una breve discusión se acordó por unanimidad que a la posible brevedad se reforme dicha designación colocando en los lugares debidos de la expresada nueva calle las correspondientes rotulaciones con el mencionado epígrafe de Calle del Huer-

to".

En motiu de les noces del Rey Alfons tretzè amb la reina Victòria, qui també tingué el seu carrer, fou novament modificat el nom del que ens ocupa: "... y que la calle del Huerto, asimismo de reciente formación, lleve el nombre de Calle Alfonso XIII, empostrando en sus respectivas entradas las oportunas lápidas con las inscripciones que se han relacionado, cuyo importe..." Era el 13 de maig del 1906.

Quan l'any 1931 pel mes d'abril fou proclamada la República dins l'Estat Espanyol, el nom del Monarca fou ràpidament substituït, posant al carrer el de Calle de Fermín Galán, personatge de la milícia qui se sublevà a Jaca a l'any 1930 proclamant la República pel seu compte. Morí fusellat juntament amb el seu company García Hernández, qui també donà nom a un carrer del nostre poble.

Amb el Moviment, altra volta canvià el nom pel que encara té. Fins quan?

Malgrat tot, hom sap on és el Carrer de sa Fari-nera.

Altre carrer, aquest del casc antic, el "Calle del Centro".

Si el primer canviava constantment de nom, d'aquest en coneixem la circumstància que li donà el nom actual, en més de cent anys d'existència.

"1 de agosto de 1875... Seguidamente se dió cuenta de una solicitud suscrita por varios vecinos de la calle de la Cárcel de esta población, en suplica de que el nombre de la propia calle sea trocado por otro menos funesto y que le sea más legítimo. Enterado el Ayuntamiento de las razones que exponen y que considerando que efectivamente la calle que nos ocupa es la más céntrica de la villa, por unanimidad acordó sustituir el nombre de la Calle de la Cárcel con el de la "del Centro". Era el batle "Es Metge Vell".

Creim que els noms dels carrers del nostre poble necessiten una recomposició definitiva i normalitzar d'una vegada aquest assumpte toponímico-lingüístic-cultural.

Miquel Barceló i Vidal

MATADERO DE AVES

M. CABRER

C/. Estación, 44 -

ES LLOMBARDS

CONCURS PER ALS NINS I NINES

Nins i nines, Sal i Xeixa organitza per a vosaltres un concurs.

Poden participar-hi tots els qui son del terme de Santanyí i estudiïn un dels cursos del cicle Mitjà o Superior d'EGB.

Es tracta de contestar per escrit a unes preguntes que aniran sortint, a més de les presents, en els números de maig i juny de la nostra revista.

Les respostes s'enviaran a l'apartat de correus no. 30 de Santanyí, fent figurar el nom, la data de naixement, el curs i l'escola on estudies i l'adreça. Les respostes seran escrites en català.

Per les festes de Sant Jaume es farà el sorteig d'uns lots de llibres per cada categoria, entre els guanyadors.

Ala idò: vet aquí les preguntes i animau-vos a participar.

CICLE MITJA

1-Quants d'angelets hi ha

a l'orgue de Jordi Bosch.
2.-Quantes campanes hi ha en el campanar de l'església de S'Alqueria Blanca?

3.-Quina és l'espècie vegetal més abundant en el Puig Gros?

4.-Quants de morers hi ha a la plaça d'Es Llombards?

5.-Quantes finestres té el campanar de Calonge?

CICLE SUPERIOR

1.-Quin any fou construïda la Torre d'en Bèu?

2.-Que nomia l'escultor que feu el Sant Pere de Sa Cala?

3.-Quin poeta santanyiner escriví "Entre el Coral i l'Espiga"?

4.-Que nom el mestre organer que fa la restauració de l'orgue de Santanyí?

5.-Qui construí el rellotge de la Sala?

NOTA: Sols seran admeses les respostes rebudes abans del dia 16 del mes següent al de la publicació de les preguntes.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació i Cultura

Cultura popular

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

L'ODRE

En un intent d'apropar-nos a la cultura del nostre poble hem dedicat un espai a una tradició ja perduda: la de fer odres.

Gràcies a la direcció de Miquel Seguí "L'amo En Miquel Dionís" seguirem el procés de manufacturació d'un odre, des de que s'agafa la cabra fins que està a punt per posar-hi l'oli.

Un odre, ens va explicar l'amo En Miquel, és un recipient que altre temps sols s'emprava per contenir oli encara que al continent el feien servir per a vi.

Generalment es fa emprar una pell de cabra,

la qual convé sigui grossa per tal que tenguin una bona cabuda; una vegada morta, la xapam de la cuixa fins els darreres i per aquest xap hi hem de treure tota la carn i els ossos. El més complicat és treure-hi la cuixa contrària a la del xap ja que no ens dona lloc per manobrar. Mentrestant es va girant la pell, quan la tenim girada i els pèls queden dedins és quan aprofitam per acurar la part que queda fora, això es fa amb sal. A la cabra li hem de tallar el cap a fi de deixar marge per a poder fer-mar. Després també fer-mar els tres peus i sols ens resta tapar el forat per on hem tret la cabra. Aquest

xap no es cus, hem de pensar que del temps que data l'odre (es perd en la història) no hi havia agulles, aleshores, què feim? s'agafa la pell i s'arrufa com si féssim un ventall de paper li clavam un bastó, perquè no amolli la llandera que li fermàrem. No vessa gens.

En temps de la postguerra civil l'odre s'emprava per a fer estraperlo. El menjar estava racionat sobre tot, l'oli perquè era un producte de primera necessitat produït pel pagès, i era el més perseguit per les autoritats. L'odre com era un recipient blan i bo de transportar, cabia dins un feix

de rama, dins un sac de garroves i també es transportava davall una carretada de fems.

Si la cabra amb la qual feim l'odre és suficientment grossa hi cabran 3 mesures, una mesura són 16 litres d'oli. Quan dos odres eren carregats damunt un mul, amb una oliera, li donaven el nom de somada. Si treim comptes, una somada són 96 litres d'oli.

Agraim a l'amo En Miquel els seus coneixements i us animan a provar de fer-ne un. Aquí teniu les instruccions, sort i ànim.

Pep Bordoy
EL GALL-Pollença

VI TROBADA DE DONANTS DE SANG A SANTANYÍ

El passat dia 6 d'Abril, i com estava anunciat, la Germandat de donants de sang de Mallorca feren la VI trobada que enguany va esser a Santanyí.

Un quart abans de les onze la banda municipal de música de Santanyí començà a sonar, donant la benvinguda a totes les persones que acudien a l'església per participar de la festa.

A les onze arribà el president de la Germandat, D. Jeroni Albertí, que fou rebut pel batle D. Cosme Adrover i membres de la Junta Rectora i una vegada escoltats els sons de la banda de música entraren a la parròquia acompanyats per les notes musicals que sortien de l'orgue santanyíner.

La coral Sant Andreu cantà durant la missa solemne concelebrada pels dos capellans de Santanyí i presidida pel rector Mn. Bartomeu Ramis.

A l'hora de l'oferta del grup Ordi Broix ballà el ball característic, presentant les corresponents ofrenes, palanque, taronges, flors, pa, aigua, vi i d'altres.

Una vegada acabada la missa començà la part parlamentària, essent el primer en donar la benvinguda el batle de Santanyí. Seguidament un membre de la Junta donà el moviment hagut a la Germandat durant l'any passat, que referits a la nostra comarca les xifres foren les següents:

Total de litres de sang recollits 794,5 litres

Total de donants nous 161

Total de donants de S'Alqueria Blanca 109

Total de donants de Calonge 101

Total de donants de Es Llombards 78

Total de donants de Santanyí 138

Que junt amb els donants de les altres poblacions integrats dins la zona III fan un total de 2.180 donants.

Seguidament es feu la projecció d'una pel·lícula de vídeo, realitzada a Mallorca i amb fets reals que conmové a la majoria. Es un film divulgatiu de la donació de sang.

Una vegada reposats de la projecció tingué lloc l'entrega de medalles a totes les persones que a 31.12.85 havien realitzat 10 donacions i no l'havien rebuda abans.

Els donants que la reberen de les poblacions de la nostra comarca foren:

DE S'ALQUERIA BLANCA

Francisca Rotger Rigo
Bartomeu Rigo Rigo
Josep Barceló Rigo
Jaumeta Bonet Caldentey
Antoni Rigo Rigo

DE CALONGE:

Joan Fiol Mas
Francesca Barceló Taberner

Bàrbara Becerra Becerra

D'ES-LLOMBARDS

Caterina Bonet Clar
Guillem Cabrer Bonet
Bartomeu Mas Burguera
Julià Vidal Barceló
Praxedis Vadell Vila
Joan Nadal Clar
Miguel Rigo Bonet

DE SANTANYÍ

Maria Manresa Amengual
Miquel Vallbona Rosselló
Miquel Munar Amengual
Francesca Vidal Pico
Jaume Oliver Bonet
Magdalena Amengual Nadal
Francesca Covas Rigo
Margarida Vidal Vidal
Francesca Vidal Vidal
Joan Bonet Bauzá
Damià Vicens Vidal

Seguidament es va fer entrega de diploma i distinció a un donant que havia superades les 25 donacions, era D. Joan Riera Obrador de Felanitx.

Després, i de mans del president, reberen un obsequi record d'haver participat a la trobada els grups que amb els seus balls i sons havien fet que la festa sortís més lluïda. Foren la banda municipal de música, el grup Ordi Broix, la coral Sant Andreu i l'organista de Santanyí Da. Antonia Mir.

Va tancar l'acte parlamentari D. Jeroni Albertí amb paraules de agraïment a tots, per haver participat a la festa, i convidant als que encara no formen part de la nostra Germandat que vinguin, ja que la satisfaccio d'haver fet una obra bona, no la trobaran enlloc fora de nosaltres.

Per acabar, tots els assistents foren convidats a menjar un poc de coca amb verdura i demés coses al palau d'esports.

Així va ésser més o menys la diada de la VI trobada de donants de sang que vàrem passar a la vila de Santanyí.

Des d'aquí vull donar les gràcies a totes les persones que ens ajudaren a fer possible aquesta festeta, ja que sense ells no hauria estat, possible que sortís tan lluïda com va sortir.

Toni Burguera

NOTICIES D'ES LLOMBARDS

Tal com estaven anunciades, se celebraren al nostre poble les funcions típiques de la Setmana Santa, començant amb la processó dels rams, que enguany es beneïren davant el convent, per seguidament anar en processó cap a l'església.

Hi hagué bastanta participació popular.

El dijous Sant a la celebració commemorativa de Jesús no hi hagué la concurrència desitjada, però així i tot fou molt solemne, incloent la rentada dels peus a un grup de joves de la nostra parròquia. Acabàrem el dia amb una celebració de la paraula davant la casa santa, molt ben adornada, que com cada any fou duita a terme per un grup de dones que volen participar activament en les funcions de l'església.

El divendres Sant, festiu dins tota la comunitat balear, la funció litúrgica fou més concorreguda, participant tots en la processó de l'enterrament del Bon Jesús.

La vigília pasqual, amb la benedicció del foc i del ciri pasqual, donà entrada a la festivitat més important pel món cristià que és el dia de la Resurrecció.

Sobre les 11 del matí i al cantó de les escoles es trobaren Jesús ressuscitat i la seva mare Maria. Amb un esplet de mamballetes tots els llombarders volguérem unir-nos un altre any en l'alegria de la resurrecció de Jesús. La missa solemne, igual que tots els actes de la setmana, fou presidida i oficiada pel nostre vicari Mn. Miquel Barceló.

Dia 19 de Març, dissabte Sant, a la Cala S'Ajmunia es va cremar un cot-

xe en unes circumstàncies desconegudes. Se sentia una olor de cremat i no es veia res per enlloc, però quan el propietari del vehicle obrí la maleta es va despertar el foc cremant el cotxe quasi totalment. A pesar de la desgràcia, no va ésser res, pel que podia haver passat, ja que el cotxe en qüestió estava aparcant vora d'altres vehicles, que gràcies a les persones que eren allà pogueren ésser retirats.

El passat dia 31 de Març, després d'una caiguda de bicicleta que en un principi pareixia de poca importància, morí D. Jaume Burguera Burguera (a. Jaume Carrió), tenia 70 anys d'edat. Volem acompanyar tota la família en els moments de tristor que produeix la pèrdua d'una persona estimada dins la família. Que molts d'anys poguem pre-

gar per ell.

El dia de Pasqua tingueren lloc a la parròquia d'Es Llombards els primers batejos de l'any. Foren batejats tres al.lots, entre ells hi havia els dos bessons de Ca'n Mino, reberen el nom de Tomeu i Damià. Enhorabona als pares i padrins.

El dia 6 d'Abril a l'horabaixa quatre nins del poble reberen per primera vegada la comunió de mans del nostre rector Mn. Bartomeu Ramis. Aquests nins varen ésser Baltasar Burguera Adrover, Guillem i Mateu Nadal Clar i la nina Coloma Vicens Mas. Enhorabona a tots.

El diumenge dia 13 d'Abril dins la missa del

matí rebé per primera vegada la comunió l'al.lota Margalida Nadal Moreno i després fou batejat un germà seu. Li posaren el nom de Guillem. Fou un dia d'alegria doble per aquesta família. Volem donar-los l'enhorabona i així com l'han vist néixer que el vegin créixer amb salut i alegria.

El dissabte 12 d'Abril, a l'horabaixa, tots els llombarders que volgueren veure passar els corredors de bicicletes aficionats que feien el cinturó de Mallorca ho pogueren fer, ja que passaren dues vegades pel nostre poble. Hi hagué molta de gent que estant per damunt les voravies animà els ciclistes que, amb un temps de brusca i fred, lluitaven per aconseguir arribar a la meta en primer lloc.

CALONGE

RETOLACIO DE CARRERS

A fi de felicitar la localització de les cases, l'Ajuntament de Santanyí fa un parell de mesos que va acordar el posar nom als carrers que encara no en tinguessin, i ara fa uns dies que s'ha duit a terme la col·locació de les plaques amb els rètols corresponents als noms que es varen assignar. Aquests noms fan referència a la toponímia del lloc on estan els carrers o camins.

Els noms que s'han assignats són: Camí que va de Sa Conca a Es Comtès "CAMI DES CONTES"; Camí que passa per davant les cases velles de Can Tanca "CAMI DE CAN TANCA"; Carrer que parteix del carrer Rafel Adrover cap a Es Corral Cremalt "CARRER DES CORRAL CREMAL"; Carretera que va de Can Taco-

ner fins a dalt de la costa de Sa Farinera "CAMI DES CAMP DEN VENTURA" i la continuació de l'anterior, és a dir, de dalt la costa de Sa Farinera fins a Cas Ferrer de S'Horta "CARRER DE SA FARINERA".

PRIMERA COMUNIO

Els germans Antònia i Jordi Vidal Capó varen rebre la Primera Comunió el passat dia 6 d'Abril a l'Església Parroquial de Santa Maria del Mar de Cala d'Or. Acompanyats dels seus pares, padrins, parents i un bon caramull d'amics els nins varen celebrar aquest important aconteixement. Felicitats, Antònia i Jordi, i que el Jesús que vàreu combregar vos acompanyi sempre i vos ompli de béns a voltres així com també als vostres pares i parents.

NAIXAMENT

La llar dels nostres amics Maria-Angeles Martín i Macià Adrover s'ha vista augmentada amb el naixement d'una nina a la que han posat el nom de Raquel. Enhorabona.

BALL, EL DIA DE L'ÀNGEL

Organitzat pels joves i al·lotes de Calonge, el dia de l'Àngel es va celebrar a la plaça, un ball ben vitenc i divertit.

La vetlada, que fou animada de veres, va començar amb la intervenció del grup dels més petits, amb el cerimoniós i elegant ball dels nevaters seguit de boleros, jotes i d'altres danses. No cal dir el gust que donaren al nombrós públic que es va arrebregar a la plaça. Els infants amb la tendresa i encant pròpies de la minyonia ressaltaven més encara la gràcia que de sí ja tenen els balls del folklore mallorquí. No sols les queien les baves de goig als padrins dels petits balladors, sinó que quasi tots els espectadors es varen commoure un poc en contemplar aquella gràcia inocència que amb la màxima atenció interpretava, punt per punt, el

ritme corresponent.

I què en direm dels grans? Que bé ho feren! Amb tota solemnitat, quan el ritme era majestuós i galant, i també amb tota l'energia si es tractava d'una dansa viva ens varen obsequiar amb el seu nombrós repertori de boleros, jotes, mateixes i parados. Aquelles plantoses jovenetes, tall airós i cara riolera augmentaven l'encant dels balls de la nostra terra, i aquelles faldes amb fona que... Ai !Déu meu!

Realment va ésser una novetat molt agradable pel nostre poble, doncs ens hauríem de remuntar molts d'anys enrera per trobar quan a Calonge existia una agrupació de balls mallorquins. Eren els anys cinquanta en temps d'en Tomeu d'es Molí, d'En Guillem Rito, Na Maria Tacón i quasi tota la joventut de llavors. També hi ha hagut temporadetes, encara que menys importants, com per exemple en temps de mestre Sarabia en què nins i nines de les escoles aprengueren uns balls i organitzaren unes festes.

Conscients del que s'han esforçat aquests balladors, perquè sabem de les hores que han estat necessàries volem expressar la nostra més sincera enhorabona tant als balladors com a en Tomàs que és el seu mestre. Enhorabona perquè ho feren molt bé i també perquè tenen el bon gust d'estimar els nostres balls i les nostres tradicions.

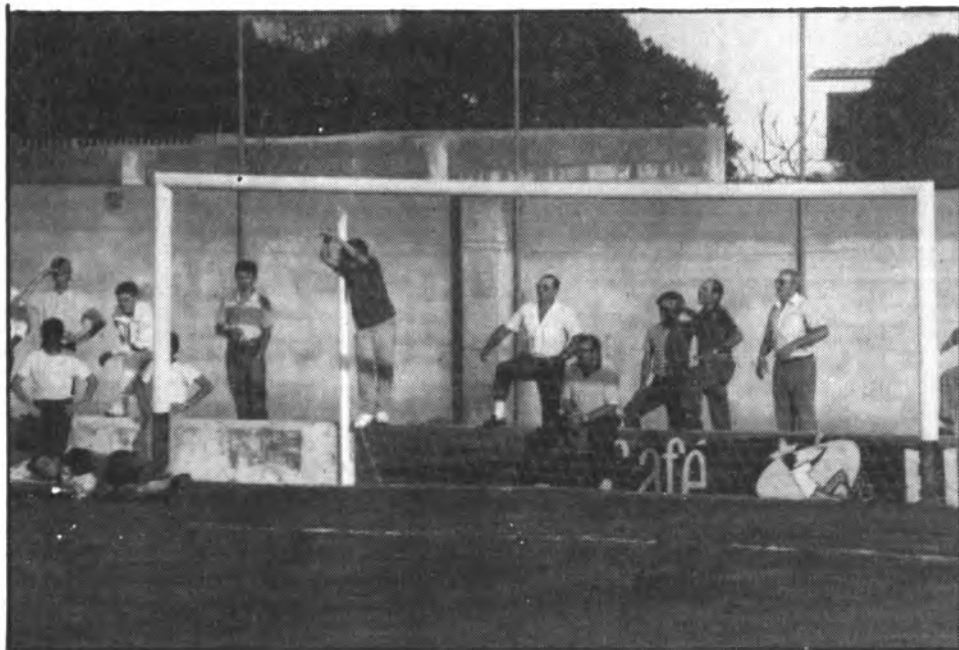
Joveneta calongina
ENC QUE SIGUI VELL,
AMB TU BALLARIA
ENC QUE SIGUI VELL;
AMB TU BALLARE
Ja sé que contestaràs
NO EL BALLARAS,
PERQUE SOM JOVENETA
NO EL BALLARAS,
PERQUE ESTIC
COMPROMESA

SAL I XEIXA

El partit. . . (J XXXIV)

SANTANYI, 1 - BADIA, 0

peditiva. Sols una desgràcia o un desvari del jutge de torn hagués torçut la victòria roig-blanca. Després de l'encontre d'avui el Santanyí s'apunta la encara més a la taula classificatòria, contant ara amb només un negatiu.

S.M

Fitxa Tècnica:

CAMP Bona entrada al Poliesportiu en tarda de sol primaverenc. La gespa ha estat un tant relliscosa degut al seu previ regament, en conjunt el terreny ha tengut molt que desitjar.

CD SANTANYI: Martínez, Adrover, Santi, Durán, Barceló, Amengual, Nadal, Manjón, Boli, Vidal II i Ballester. Com a suplents: Rigo, García II, Vadell i Vidal I.

M. 20, Vidal I per Vidal II (lesionat); m. 70 García II per Nadal.

BADIA: Julio I, Jaime, Mir, Munar, Nadal, Quique, Sansó, Alomar, Carrió, Onofre i Mut. Com a suplents: Llull, Vives (P.S.), Julio II i M. Angel.

M. 55, Llull per Alomar.

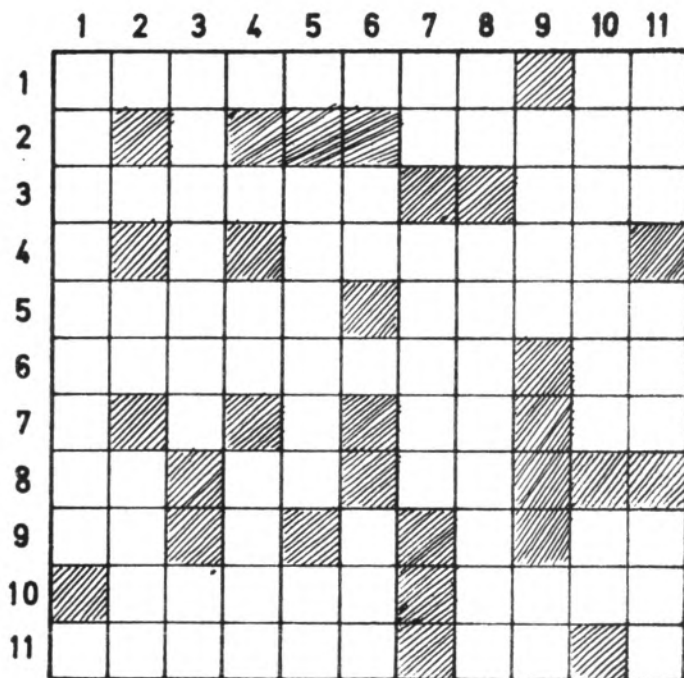
ARBITRE: Barea, auxiliat per Cabrer i Daza. Calamitós el Jutge de l'encontre. Al llarg de tot el

partit ha donat un recital del què és anticasolisme. Feixuc, també, ha seguit el joc de lluny i s'ha encapironat en crivellar el Santanyí de faltes perfectament simulades pels visitants. No ha mostrat targes quan el partit ha transcorregut per vies certament espinoses.

GOLS: El rellotge marcava el minut 6 de partit quan la davantera local ha portat un excellent contracop, que ha culminat Nadal de fort xut, fregant en un defensa i descollocant el porter.

COMENTARI: Merescut i meritori triomf l'assolit pel Santanyí davant un dels equips capdavanters de la lliga. Els santanyiners han sabut controlar molt bé les investides de l'adversari, sortint amb perill de llur parcel·la. La segona meitat s'ha desenvolupat gairebé tota a les rodalies de l'àrea de Martínez, però la defensa ha estat segura i ex-

Maria del Mar Pons
i Bonet

MOTS ENCREUATS

Horizontals

- 1.-Nom de dona. Consonant repetida.
- 2.-Vocal. Consonant. Part del dit.
- 3.-Animal. En tenen certs animals.
- 4.-Vocal. Consonant. Animals que volen.
- 5.-Casament. Porcions rodjades d'aigua.
- 6.-Lloc per fer o construir vaixells. Infusió d'herbes.
- 7.-Vocal. Consonant. Vocal. Pronom. La teva.
- 8.-Al revés, terminació verbal. Pronom reflexiu. Consonants.
- 9.-Al revés, afirmació. Consonant. Consonant. Vocal. En singular, en tenim dues.
- 10.-No diu res. Material plàstic.
- 11.-Plural, per beurer-hi cafè. Campió. Consonant.

Verticals

- 1.-Ens ajuda a saber a quin dia i mes ens trobam. Consonant.
- 2.-Vocal. Consonant. Metall preciós. Per pescar.
- 3.-Rondre. Al revés, la seva.
- 4.-Vocal. Consonant. Del verb ésser. Pronom.
- 5.-Consonant. Que tenen els cabells de color groc. Al revés, article.
- 6.-Vocal. Al revés, nom de lletra. Vocal. Al revés,

coneix.

7.-Al revés, número. Utensilis.

8.-Al revés, partícula femenina. Fa llamps.

9.-Animal de ploma. Animal

10.-Poble de Mallorca. Al

revés, la meua.

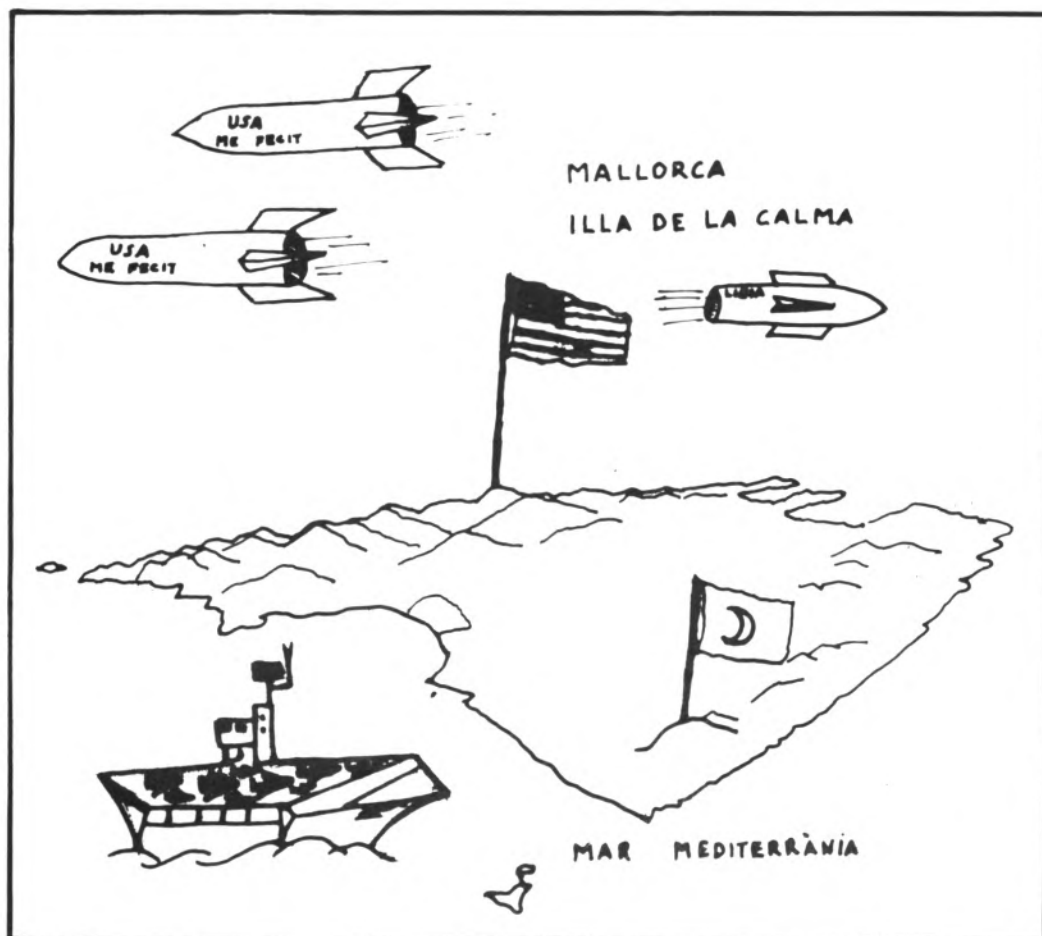
11.-Al revés, es necessari.

Número. Pedra.

PASSATEMPS

B	D	A	P	S	E	G	L	S	A
F	A	N	I	S	E	F	L	A	L
U	L	L	J	R	S	A	E	D	F
C	I	H	A	U	O	L	V	I	A
S	A	N	C	D	S	G	A	L	B
I	I	T	I	R	R	U	L	A	A
A	D	U	N	E	O	E	C	G	G
T	R	L	T	L	S	R	A	R	U
N	A	I	S	O	A	A	R	A	E
E	N	P	R	I	S	R	D	M	R
M	S	A	L	V	I	A	O	H	A

SOPA DE LLETRES
PLANTES I FLORS
19 noms

REX MOTORS S.A.
CONCESIONARIO OFICIAL
BMW BALEARES

Exposición y Venta:
Juan Alcover, 24 - Tel. 46 31 66 - PALMA
Servicio Técnico:
G.R. Ortega, 22 - Tel. 46 48 66 - PALMA

En dirigir-te a funcionaris de
l'administració, utilitza sempre el
català. SI VOLS QUE LA TEVA
LLENGUA SOBREVISQUI
EMPRA-LA SEMPRE QUE
T'ENTENGUIN.

Sal i Xeixa. Campanya per a la
normalització lingüística.
Disponible per a publicitat.

INSTALACIONES
ELECTRICAS

SERVERA
BARCELO

Carrer Llobards, 14
Tel. 65 31 26 - 65 41 00
SANTANYI

FABRICA DE QUESOS

GRIMALT

QUESO MALLORQUIN
GRASO Y SEMI GRASO
TAMAÑOS NORMAL Y MINI
TIPO EDAM

C/. Escuelas, s/n
Tel. 65 39 14
ES LLOMBARDS
SANTANYÍ